

ಭಾರತೀಯ ಹೈಕುವಿನ ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆ¹

ವರದಿ: ಕಲ ರಮೇಶ್

ಪ್ರಬಂಧ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಹೈಕುಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ: ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ

ಹೈಕು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾರತೀಯ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಒಂದು ಹೊಸ ಮಂತ್ರವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ನೀವು ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮಿನುಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು ಹೈಕುವಿನ ಚೆಲುವಿಗೆ ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ. ಹೈಕು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನದು. ಅಂತೆಯೇ ನಾವು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯೇ. ಮಾನವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಅತಿಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ- ಇಂದು ನಾವು ಅರಿತಿರುವಂತೆ ಭಾಷೆ ಇರದ ಕಾಲ; ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಭೂಮಿಗಳಿಗೆ ಆ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೊಡದ ಕಾಲ. ಬಹುಶಃ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಬಣ್ಣ ಸೋಜಿಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೇವಲ ಬೆರಗಾಗಿರುವರು ಮಾತ್ರ. ಅಂತಹುದೆನ್ನಬಹುದಾದ ವೈದಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆರಾಧಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವೇನಿಲ್ಲ.

ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿ ಪಂಚಭೂತಮಯವೆಂದು ಹಿಂದುಗಳೂ ಬೌದ್ಧರೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಕಲವು ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಜೀವವಿಕಾಸ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇಜಸ್ಸು, ಅಪ್ಪು (ಜಲ), ಪೃಥ್ವಿ. ಈ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಯೋಚನಾಲಹರಿ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚೊತ್ರಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲದೆ, ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲೂ ಇದರ ಬಳಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೈಕುವಿನ ಮೂಲಸಾಮಗ್ರಿಯಾದ ಸೂಚನಾಕಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿರಿ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭರತನಾಟ್ಯ ಕಲಾವಿದ ರುಕ್ಮಿಣಿ ದೇವಿ ಆರಂಢೇಲ್-ರವರ ಪ್ರಕಾರ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು; ಹೆಚ್ಚು ವಾಚ್ಯವಾದರೆ ಅದು ನಾಟಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೈಕುವಿನ ಮೂಲಕ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗದು. ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳಾದ ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರ್ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೈಕು ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ನಮ್ಮ ಹೈಕುವಿನ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಮಿನುಗಿರುವ ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಸತ್ಯಭೂಷಣ್ ವರ್ಮರವರು. 2002ರ ಮಸೂಕ ಶಿಕಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇವರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಆ ಪುರಸ್ಕಾರದ ನಗದು 10ಲಕ್ಷ ಯೆನ್-ಗಳನ್ನು ಅಮೆರಿಕದ ಕವಿ ಕ್ಯೋರ್ ವ್ಯಾನ್ ಡೆನ್ ಹ್ಯುವೆಲ್-ರವರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ

ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕತೆಗಾಗಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾಷೆ ಇರದು. ಭಾರತ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಂಪರ್ಕಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಜಾಗತೀಕರಣದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

1. ಈ ವರದಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ "ಅ ಹಂಢ್ರೆಡ್ ಗೌರಡ್ಸ್, 2.3 ಜೂನ್ 2013-ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು

ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೇಶವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಬಹುಪುರಾತನ ಕಾವ್ಯಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಹಸ್ರಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಳೆದ ಸಂಗಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರವಿರಬಹುದು². ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಕ್ರಿ.ಪೂ 150-ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ 300-ರ ಒಳಗೆ ರಚಿಸಿದ್ದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳಿವೆ.ಕುತೂಹಲದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ (ಹೊಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹೈಕುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ) ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದನೆ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು, ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಂಶವಿರುವುದು- ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಮರಗಿಡಗಳು, ಹೂವುಗಳು, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ತಾರಾಮಂಡಲಗಳು, ಗ್ರಹಗಳು, ಸಮುದ್ರ ಪರ್ವತಗಳು, ಕಾನನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಹುತೇಕ ಮತಾತೀತ ಕಾವ್ಯವಾದ ಈ ಸಂಗಂ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಮುಂದಿನ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಚನೆಗಳಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದವು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಮಂಡಲಗಳು ಎರಡೆರಡು ಸಾಲಿನ ಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತವೂ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದವು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಮಹಾಭಾರತದ್ದೇ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ 700 ಪದ್ಯಗಳ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥ.

ಪುರಾತನವಾದ ಹಲವು ಛಂದಃಪ್ರಕಾರಗಳು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ- ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ದೋಹಾ ಮತ್ತು ಬರ್ವೇ, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಓವಿ, ಪಂಜಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಲಿ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ, ಮತ್ತೆ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಕ್ಕುರಳ್. ಇಂತಹುದೇ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಕೆಲವು ಹೈಕುವಿಗೆ ಬಹುಸಮೀಪವಾದುವು ಎಂದು ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮವರರು ತಮ್ಮ "ಹೈಕು ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ, "ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲ ಆಕರಗಳಿಗೆ ನೇರ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಹಿಂದೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ಅಂಕುರಿಸಿದವು. ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳು ಕಿರು ಪದ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೂ ತೊಡಗಿದರು" ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನೋಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಜೇತರಾದ ಬಂಗಾಳಿ ಕವಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರರು "ಜಪಾನಿ ಜಾತ್ರಿ" ಎಂಬೊಂದು ಪ್ರವಾಸಕಥನವನ್ನು 1916-ರ ತಮ್ಮ ಜಪಾನ್ ಪ್ರವಾಸದ ನಂತರ ಬರೆದರು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಹೈಕುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಹೈಕುಗಳ ಪೈಕಿ ಬಹೋ ಕವಿಯ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೈಕುಗಳೂ ಇವೆ

ಫುರು ಇಕೆ ಯ ಕವಸು ತೊಬಿಕೊಮು ಮಿಝು ನೊ ಒತೊ (ಮತ್ತು)

ಕರೆ ಎದ ನಿ ಕರಸು ನೊ ತೊಮರಿಕೆರಿ ಅಕಿ ನೊ ಕುರೆ

ಇವುಗಳ ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷಾಂತರ ಹೀಗಿದೆ

ಪುರೋನೋ ಪುಕುರ್ ಬೆಂಗರ್ ಲಾಫ್ ಜಲೇರ್ ಶಬ್ಬೋ

ಪೋಚಾ ಡಾಲ್ ಏಕ್ತಾ ಕಾಕ್ ಶರತ್ಕಾಲ್

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ, ಕ್ರಮವಾಗಿ

ಹಳೆಯಕೆರೆ- ಕಪ್ಪೆ ನೆಗೆವುದು ಜಲಕೆ ತಪಕ್

ಬರಿಟಿಸಿಲ ಮೇಲಿಳಿವುದು ಕಾಗೆ- ಶರತ್ಸಂಜೆ

2. ಸಂಗಂ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿವರಗಳನ್ನು ವೈದೇಹಿ ಹರ್ಬರ್ಟ್-ರವರ "Sangam Tamil Poetry Translations"-ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ತನ್ನ ಓದುಗರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತ: "ಮೂರು ಸಾಲಿನ ಕವನಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಕಾಣೆವು. ಕವಿ ಮತ್ತು ಓದುಗರಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ಸಾಲುವವು. ಜಪಾನಿಯ ಹೃದಯ ಜಲಪಾತದಂತೆ ಭೋರ್ಗರೆವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಕೆರೆಯಂತೆ ಪ್ರಶಾಂತ" ಎನ್ನುವರು.

ಮುಂದೆ ಟಾಗೂರರು ಹೈಕುವಿನಂತಹ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ "ಸ್ಪಲಿಂಗ್" (ಕಿಡಿಗಳು) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇದು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ "ಸ್ಟ್ರೀ ಬರ್ಡ್ಸ್" ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಜುಮೆಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕವಿ "ಯೋಕೋಹಮದ ಹರ"ಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು.

ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಟಾಗೂರರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಹೈಕುವನ್ನು ತಮಿಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿಪುರಾತನವಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದದ ಆತ್ಮಿಚ್ಛೂಡಿ, ಎರಡು ಪಾದದ ಕುರಳ ಮತ್ತು ಮೂರು ಪಾದದ ಸಿಂದು ಇವುಗಳಿದ್ದರೂ ಇವಾವೂ ಹೈಕು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

1916-ರಲ್ಲಿ "ಸುದೇಸಮಿತ್ರನ್" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ "ಜಪಾನಿಯ ಕವಿತ್ಯೆ" ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಕಲ್ಪತ್ತದ "ಮಾರ್ಡರ್ ರಿವ್ಯೂ" ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಯೋನೇ ನೊಎಗುಚಿ-ರವರ ಹೈಕು ಲೇಖನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬರೆದರು³. ಭಾರತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿ ಹೈಕುಗಳೆರಡನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದರು. ತಮಿಳುನಾಡಿನವರಿಗೆ ಹೈಕು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದು ಈ ಎರಡರಿಂದಲೇ. ಆ ಎರಡು ಹೈಕುಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ

ಪರುವ ಮಳೆಯಿನ್	ತೀಷ್ಪಟ್ಟಿರಿಂದದು
ಪುಳಿಯೊಲಿ ಕೇಟ್ಟೀರ್	ವೀಳುಮಲರಿನ್
ಇಂಗನ್ ಕಿಳಚ್ಚಿವಿಗಳೇ	ಅಮೈದಿಯೆನ್ನೇ

ಭಾರತಿ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ "ಯಾರೊಬ್ಬ ಒಂಟಿತನ ಮತ್ತು ಮೌನ, ಮತ್ತು ಹೂವುಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರಿವನೊ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೊಂದಾಗಿ ಬಾಳುವನೊ, ಅವನೆ ಕವಿ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೂ ಯೋನೇ ನೊಎಗುಚಿಯವರು "ಹೇಳುವುದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ ಸೊಗಸಾಗಿರುವುದು ಜಪಾನಿ ಕವನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ" ಎಂಬ ಗಮನಿಕೆಯ ಪುನರುಚ್ಚಾರವೆ ಆಗಿದೆ. ಭಾರತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವೆಂದೊಪ್ಪಿದ್ದ ಭಾರತಿದಾಸನೂ ಹಲವು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ ಹೈಕುಗಳನ್ನು "ಕುಯಿಲ್" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದನು. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಂತರದ ಹೈಕುಗಳನ್ನೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು.

ಮಹಾಕವಿ ಬಾರತಿಯು 16 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1916-ರಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಹೈಕುಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶತಮಾನ ಕಾಣಲಿದೆ⁴. ಇದರ ಪೂರ್ವನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಜನಕ ಬಷೋವ ಜನ್ಮದಿನ 15 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2013-ರಂದು ಅವನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೈಕುವಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಶತಮಾನವನ್ನು ದಾಟುವುದನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಹೈಕು ಅಂಚೆಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಲಕೋಟಿಯನ್ನು ಹೊರತರುವ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು, ಚೆನ್ನೈ ನಗರದ ಒಂದು ರಸ್ತೆಗೆ ಹೈಕು ಹೆಸರಿಡುವ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೂ ತಮಿಳಿನ ಹೈಕು ಕವಿಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸಿರುವರು. ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತವಿಸಿದ ಆ ಅಂಚೆಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಬಷೋ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿರುವರು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದುದರ ಬೆಳ್ಳಿಹಬ್ಬವನ್ನು (1984-2009) ಈಗಾಗಲೇ ತಮಿಳು ಹೈಕು ಕವಿಗಳು ಆಚರಿಸಿರುವರು.

3. ಇಲ್ಲಿ ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರ ಬಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಮತ್ತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮರ ಪುಸ್ತಕ "Haiku in India"-ದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

4. ಕನ್ನಿಕೋವಿಲ್ ರಾಜ ಬರೆದ ತಮಿಳು ಪ್ರಬಂಧದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅನುವಾದ "The Birth of Haiku and its Growth in Tamil" (ರಮೇಶ್ ಆನಂದ್) ಇದರಿಂದ ಆಯ್ದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿಯವರ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವವನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿ: ಒಂದು ಹೊಸಸೂರ್ಯ ಉದಿಸುವುದು

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ "ಉದಯಸೂರ್ಯನ ಶ್ರೇಣಿ: ಸುವರ್ಣಕಿರಣ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪ"-ವನ್ನು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಜಪಾನಿನ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರಸ್ಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ, ದೆಹಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಡಾ|| ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮರಿಗೆ ಮಸೂಕ ಶಿಶಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈಕು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸನ್ಮಾನ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ದೊರಕಲಿದೆ."ದ ಹಿಂದು", ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ 2002 ಸಂಗೀತ ಬರೂಪ ಪಿಶರೋಟಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ

ಈತನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರಪ್ರಥಮಗಳಿವೆ- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ; ಪ್ರಥಮ ಜಪಾನಿ-ಹಿಂದಿ ನಿಘಂಟುವಿನ ಲೇಖಕ; "ಉದಯಸೂರ್ಯನ ಶ್ರೇಣಿ: ಸುವರ್ಣಕಿರಣ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪ"-ವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ; ಮತ್ತೆ ಇದೀಗ ಮಸೂಕ ಶಿಶಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈಕು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ.

ಈ ವರ್ಷದ ದಶಂಬರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದೊರಕಲಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸನ್ಮಾನದ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ, ಜಪಾನಿ ಭಾಷಾತಜ್ಞ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಡಾ|| ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮರು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ- "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಂದೂ ನನ್ನನು ಹೇಳಬಹುದು". ಭಾರತದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜನತೆ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ವರ್ಮರು "ಪೂರ್ವವನ್ನೀಕ್ಷಿಸು"ವ ನೀತಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿದರು. ತನ್ನ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಪದವಿಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಏಕೈಕ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಜ.ನೆ.ವಿ-ಯು ಜಪಾನಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತಃ ನಿರತರಾಗಿ, ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಹಲವು ಜಪಾನಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುವರಲ್ಲದೆ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಪ್ರಕಾರದ ದ್ವಿ-ಮಾಸಿಕವನ್ನೂ ಹೊರತಂದಿರುವರು.

"ಭಾರತದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಹೈಕುಗಳನ್ನೂ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿ ಭಾರತದ ಓದುಗರಿಗೆ ಹೈಕು ನೈಜವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು", ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹಿಂದಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ "ಜಪಾನಿ ಕವಿತಾಯೇ", ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಜಪಾನಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿ ತರ್ಜುಮೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

"ಹಲವು ಭಾರತೀಯ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಆನಂದಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮೂಡಿಸಿತು" ಎನ್ನುತ್ತ, ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತ-ಜಪಾನಿನ ಸಹಯೋಗವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಜಪಾನಿನ "ಎಹಿಮೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ" ಇವರನ್ನು, ಹೈಕುವಿನ ನಾಲ್ಕು ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಮಸೂಕ ಶಿಶಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ದ್ವಿ-ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದೆ. 2002 ಶಿಶಿಯ ಪುಣ್ಯ-ತಿಥಿಯ ಶತಮಾನವರ್ಷವಾದ್ದರಿಂದ ವರ್ಮರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ.

"ಬಷೋ, ಬೋಸೋನ್, ಇನ್ಸು, ಶಿಶಿ- ಈ ನಾಲ್ವರನ್ನು ಹೈಕುವಿನ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕವಿಗಳೆಂದು ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿಶಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ "ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರ ಸನ್ಮಾನ" ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು. ಹಲವು ಭಾರತ-ಜಪಾನ್ ಸ್ನೇಹ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಿಶಿಯ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಮತ್ಸುಯಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ವಿಷಯವೂ ಮುದನೀಡಿದೆ.

"1971ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ಸುಯಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈಕು ಉತ್ಸವದ ವೇಳೆ, ಈ ನಗರವನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಲು ನಾನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಎದುರನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೆರುಗು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಾನು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಸಂದರ್ಭವಿರುವುದು" ಎಂದು ಹೆಸನ್ನುಖಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಸಲ ಜಪಾನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿರುವ ಈ ಕ್ಯೋಟೋದ "ಜಪಾನಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ" ಮಾಜಿ ಅತಿಥಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು "ರಿಶ್ಚುಮೆಯುನ್ ಎಷ್ಯಾ-ಪೆಸಿಫಿಕ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ"-ದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರು, ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿ-ಜಪಾನಿ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಿದ್ದು. ಹತ್ತುಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನನಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಹಿಡಿಯಿತು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯುವಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತೃಪ್ತರಾದರೂ, ಈ ಅನುಭವಿ, ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಪಾನಿಭಾಷೆಯ ಪದವಿಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಏಕೈಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಜ.ನ.ವಿ-ಯ ಜಪಾನಿ ವಿಭಾಗವೊಂದೇ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬೇಸರಹೊಂದುತ್ತ. "ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕು

ಸೂರ್ಯ ರಾವ್-ರವರು ನನಗೆ ಬರೆದು "ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕು" ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಿಶೇಷ ಲೇಖನವನ್ನು "ಮ್ಯೂನ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಪತ್ರಿಕೆಯ ನವಂಬರ್-ದಶಂಬರ್ 2013 ಸಂಚಿಕೆಗಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ನಾನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಹೈಕುವಿನ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹಲವರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಈ ವಿಶೇಷಲೇಖನ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಿದೆವು.

ನಾನು ಹಲವು ಇಂಗ್ಲೀಷು-ಷಾ-ಹೈಕು (ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್) ಕವಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಅವರ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಹೈಕುವನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ. ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಸಹೃದಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದವರು- ಹಿಂದಿಗೆ ಅಂಜಲಿ ದೇವಧರ್, ತಮಿಳಿಗೆ ಎ.ತಿಯಾಗರಾಜನ್, ಪಂಜಾಬಿಗೆ ಅವಿಂಧರ್ ಕೌರ್, ಮಲಯಾಳಕ್ಕೆ ಗೀತಾಂಜಲಿ ರಾಜನ್, ಬಂಗಾಳಿಗೆ ಸಂಜುಕ್ತ ಅಸೋಪ, ತೆಲುಗಿಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪೆರುಗು, ಮತ್ತು ಮರಾಠಿಗೆ ಪೂಜ ಮುಷ್ತೆ. ಇನ್ನು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಹೈಕುವನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸುವುದರ ಕಡೆ ನನಗೆ ಒಲವಿದ್ದರೂ, ತೀರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಂಪಾದಕರಿಂದ ಆರಂಭದ ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯಿತು.ಹಲವರು ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ತಾವು ಹೇಳಲಸದಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಂಡುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಕೆಲಸ ಅನುವಾದದ ಕೆಲಸ ಎಂದು ನನಗೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ "ಕಥಾ"ದ ಗೀತ ಧರ್ಮರಾಜನ್-ರವರು ಭಾಷಾನುವಾದಕ್ಕಿಂತ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಮೂಲ ಭಾಷೆಯ ಚೇತನವನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದರ ಓಟ ಮತ್ತು ಚೆಲುವು ಕೆಡದಂತೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ- ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವಂತೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಲು ಆಸ್ಪದಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಜಪಾನಿ ವರಕವಿಗಳ ಅನುವಾದಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು, ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬಹುತೇಕ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತವೆ. ಬಷೋವಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೈಕು "ಹಳೆಯಕೆರೆ- ಕಪ್ಪೆ ನೆಗೆವುದು ಜಲಕೆ ತಪಕ್" ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ನೂರುಬಾರಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರನ್ನೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿಯನ್ನೂ ಹೈಕುವಿನ ಆಧ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕು ವೇಗದಿಂದಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಬಹುಪಾಲು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ, ಉಳಿದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಈಗ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ- "ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಗೂ, ಅಂತೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ರೀತಿ ಗೂ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ರೀತಿಗೂ ಭಿನ್ನತೆಯಿದೆಯೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೌದು- ಮತ್ತು ಅಲ್ಲ- ಎರಡೂ ಕೂಡ.

ಅಕ್ಷರಗಳ ಗಣನೆ

ಪ್ರಪಂಚವು ಹೈಕುವನ್ನು 5/7/5 ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 10-ರಿಂದ 14ರ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದರೇ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್ ಉತ್ತಮ. ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಉಬ್ಬಿಸಿದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಭಾರತದಲ್ಲೂ, ಹಿಂದಿಯನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳು 5/7/5 ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

"ಅಕಇ"- ಜಪಾನಿಯಲ್ಲಿ "ಕೆಂಪು"

ಉಚ್ಚಾರದಿಂದ ಇದು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ "ರೆಡ್" ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರ.

ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ- "ಕೆಂಪು"- ಎರಡಕ್ಷರಗಳು

ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ "ಸಿವಪ್ಪು"- ಮೂರಕ್ಷರಗಳು

ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ "ಲಾಲ್"- ಒಂದು (ಅಥವಾ ಲಾಲ ಎಂದು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು)

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಿದರೆ ಭಾಷೆಯು ಅಕ್ಷರಗಣನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸ ಬೇಕೇ ಹೊರತು 5/7/5 ಎಂಬುದನ್ನು "ಇದಮಿತ್ಥಂ" ಎಂದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಿಗೊ- ಋತುವಿನ ಉಲ್ಲೇಖ

ಜಪಾನಿ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಗೊ ಎನಿಸುವ ಋತುವಿನ ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್-ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವುಂಟು. ಗತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಕಾಷೆ, ಸರಳ ಭಾಷೆ- ಇವುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯತ್ವ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್-ನಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ಈಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ- "ಹೊಕ್ಕು" ತನ್ಮೂಲಕ ಬಷೋಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರ; ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಜನ ಶಕ್ತಿ- ಸದಾ ಚಂಚಲ, ಅಸ್ಥಿರ. ಈದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳ ಹೈಕು ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ತಲುಪಿದೆ; ಜಪಾನಿ ಹೈಕಿವಿನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್-ಗಿಂತಲೂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ.

ಕಿರೆ- ವಿಭಜನೆ

ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಂಗವೆಂದರೆ ಜಪಾನಿ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಕಿರೆ" ಎನಲ್ಲಡುವ ವಿಭಜನೆ. ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ "ವಿಭಜನೆ" ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಸೃಜಿಸಲು ಈ "ವಿಭಜನೆ" ಅನುಕೂಲಮಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೈಕುವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ರುಚಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕಿರೆಜಿ- ವಿಭಜನೆಯ ಗುರುತು ಮತ್ತು ವಿರಾಮಚಿಹ್ನೆಗಳು

ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಹೈಕು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಈ ವಿಭಜನೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು (ಕಿರೆಜಿ) ತೋರದಿರುವುದು. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ, ಅವಿಂಧರ್ ಕೌರ್ ನನಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ನಾವು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯ ಹೈಕುವಿನಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಅವಿಂಧರ್-ರವರಿಂದ ತಿಳಿದದ್ದು ಏನೆಂದರೆ ಪಂಜಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳು ಪಂಜಾಬಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಉಭಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕವನಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕುಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದಸಮುಚ್ಚಯ ಮತ್ತು ಅವಶೇಷಗಳ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಲು ಲೋಪಚಿಹ್ನೆ ("....") ಮತ್ತು ಎಂ-ಡ್ಯಾಶ್ ("--") ಇವುಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಾಸ

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಪ್ರಾಸದ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಪಾನಿಹೈಕುವಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಪ್ರಾಸದ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಸದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆ ಪದಕವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ!

ಇಂಗ್ಲೀಷು ಪದಗಳ ಬಳಕೆ

ಇನ್ನೊಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳ ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಪದಗಳ ಬಳಕೆ- ಭಾರತದ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್ ಕವಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪದಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಂತೆಯೇ.

ಹೈಕು ಒಂದು ಸಮುದ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಾದೃಶ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ, ವಾದಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬಹುದು. ಈ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮತ್ತು "ನಿಯಮಗಳು" ಒಂದು ತುದಿಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ಸಮತೋಲನ ತಪ್ಪದ ಹೈಕುವಿರುವುದು- ಏಕೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೈಕು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೈಕುವೆ!

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ನಾನು ಐದೈದು ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಲನುಕೂಲವುಳ್ಳವಷ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ಇತರದೇಶಗಳ ಹೈಕುಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಹೈಕುವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾದೀತು. ಇನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬಂಗಾಳಿ, ಹಿಂದಿ, ಮಲಯಾಳ, ಮರಾಠಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ತೆಲುಗು- ಈ ಭಾಷೆಗಳ ರಸ-ಪರಿಮಳಗಳಿಂದ ತೊಯ್ದು ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿನ ಇಂದಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ-ಚೊಕ್ಕದಾಗಿ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

1- ಬಂಗಾಳಿ (ಸಂಪಾದಕರು- ಸಂಜುಕ್ತ ಅಸೋಷ, ಕಾಶೀನಾಥ್ ಕರ್ಮಾಕರ್)

ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರಿಗೆ ತಾವು ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾಗ ಹೈಕುವಿನ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅದಕ್ಕವರು ಮಾರುಹೋದರು. ಹೈಕುವಿನ ಸಾರವನ್ನವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿತು ಕೆಲವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಬಂಗಾಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಹೈಕುವಿನಂತಹ ಸಣ್ಣ ಕವನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ರಚಿಸಿದರು. ಅದಾಗಿಯೂ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರದೆ ಉಳಿಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣ್ ದಾಸಗುಪ್ತ-ರವರು "Jaapani Haiku — A Bengali Anthology of Japanese Haiku" ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು 2000-ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರೂ ಓದುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಈ ಕಿರುಗವನದ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸದಿದ್ದು, ಬಹುತೇಕ ಬಂಗಾಳಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಹ ಇವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೈಕು 17 ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ತ್ರಿಪದಿಯೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ರಚಿಸುವ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಕವಿಗಳು ಇದನ್ನು ತೆರೆತೆರನಾಗಿ ಬಳಸಿ, ಇದರ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ತೋರಿ, ಪ್ರಕೃತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಹೈಕುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗುವುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಜು ಮುಖೋಪಾಧ್ಯಾಯ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಕಮ್ಪುಲ್ ಹಸ್ಸನ್-ರವರ ಕುಶಲಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬಾಳ್ವೆಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಸೆರೆಯಾಗಿವೆ. ಕಾಶೀನಾಥ್ ಕರ್ಮಾಕರ್ (ಈತ ಇ.ಎಲ್.ಎಚ್ ಕವಿಯೂ ಕೂಡ) ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಣಯವಿಷಯಗಳ ನಡುವೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತ- 5-7-5 ನಿಯಮವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತರೆ- ಅಕ್ಷರಗಣನೆಯಲ್ಲ! ಬಂಗಾಳಿಯ "ಮಾತ್ರಾಬೃತ್ತೋ"⁵ ಎನ್ನುವ ಮಾತ್ರಗಳ ಗಣನೆ

ಇನ್ನು ಗಡಿಯಾಚೆ ಬಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಬರದಿದ್ದರೂ, ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೈಕು ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಿದ್ದರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಗುರುತಿನ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ಮುಜಿಬ್ ಮೆಹದಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಹೈಕು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅದು ಪ್ರೇರೇಪಣೆ. ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ: "ನಾನು ಕಿಗೊ ಮತ್ತು ಕಿರೆಜಿಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಿತ್ತು, ಹೈಕು ಮತ್ತು ಸೆನ್ಯೂಗಳ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, 5-7-5 ಮಾತ್ರಗಳ ಗಣನೆಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ". ಅದಾಗಿಯೂ, ಹೊಸ ಆನಂದ, ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪರಿಶೋಧನೆಗಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅನುಲ್ಲಂಘ್ಯವೆಂದು ನಾನೆಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. "ಝಾಝೆನ್-ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಗುರಿಯೆಂದರೆ ಧ್ಯಾನದ ಈ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ನನ್ನನು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಒಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಪೊಯ್ಲಾ ಬೈಸಾಖ್

ಮೊದಲ ವೈಶಾಖ

ತೊಮಾರ್ ಪಾಟ್ ಭಾಗಾ ಶಾರೀರ್ ಗೊಂಧೇ

ನಿನ್ನ ಗರಿಗರಿ ಸೀರೆಯ ಘಮ

ಸ್ವಪ್ನೇರಾ ಘೋರೇ ಫೇರೇ

ನನ್ನ ಕನಸುಗಳ ಕಣಕುತ

- ಕಾಶೀನಾಥ್ ಕರ್ಮಾಕರ್

(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

5. ಮಾತ್ರಾಬೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಕ್ಷರ್, ಎಂದರೆ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೆಂದೂ ಬೊದ್ದಾಕ್ಷರ್, ಎಂದರೆ ವ್ಯಂಜನದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಎರಡು ಮಾತ್ರಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಮಾರ್ ದಿನ್ ಜಾಯ್ ರಾತ್-ಓ ಜಾಯ್	ನನ್ನ ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆಯುವವು
ನಿಜೇರ್ ಪ್ರತೋಷ್ಣೇ ನಿಜೇರ್	ನನ್ನ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ
ಸಮಯ್ ಬೇಡೇ ಜಾಯ್	ಸಮಯ ಹರಡುವುದು
- ಅಜು ಮುಖೋಪಾಧ್ಯಾಯ (ಜಾಗರೀ 1415 ಸಂಚಿಕೆ, ಬೇಸಿಗೆ 2008)	(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಆಂಗಿನಾರ್ ಗಂಧರಾಜ್ ಯೋಪ್	ಅಂಗಳದ ಸುಗಂಧರಾಜ
ಬಾರಿರ್ ಮಾಲಿಕ್ ಓ ಭೃತ್ಯೇರ್ ನಾಕೇ	ಧಣಿ ಮತ್ತು ಆಳಿಗೆ
ಸಮೋಭಾಬೇ ಗಂಧೊ ಪೌಚ್ಚೇ ದಿಕ್ಲೇ	ಸಮನಾಗಿ ಅದರ ಗಂಧ
- ಮುಜಿಬ್ ಮೆಹದಿ	(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಛೊಟಿರ್ ಶಕಾಲ್	ರಜೆಯ ಬೆಳಗು
ಜಾನ್ಲಾರ್ ಬಾಇರೇ	ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ
ಮುರ್ಗೀವಾಲಾರ್ ಹಾಂಕ್	ಕೋಳಿಮಾರುವವನ ಕೂಗು
- ಕಮ್ಬುಲ್ ಹಸ್ಸನ್	(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಬೃಷ್ಟಿಬಾರಿ	ಸುರಿವಮಳೆ
ಮೇಘೇರ್ ಓನುಬಾದ್	ಮೋಡಗಳನುವಾದ
ಜಲ್ಮಾಷಾಯ್	ಜಲಭಾಷೆಯಲಿ
- ಮುಜಿಬ್ ಮೆಹದಿ	(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

2- ಹಿಂದಿ (ಸಂಪಾದಕಿ- ಅಂಜಲಿ ದೇವಧರ್)

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಹೀರಾನಂದ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ "ಆಜ್ಞೇಯ" ಇವರನ್ನು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕುಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರವರ್ತಕರೆನ್ನಬಹುದು."ಅರಿ ಓ ಕರುಣ ಪ್ರಭಾಮಯ" (1959) ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞೇಯ ಕೆಲವು ಜಪಾನಿ ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮದೂ ಕೆಲವು ಹೈಕುವಿನಂತಹ ಹಿಂದಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿ ಹೈಕುಗಳ ನೇರ ಅನುವಾದಗಳೂ ತದನಂತರ ಹೈಕುವಿನ ವ್ಯಾಪಕ ಸ್ವೀಕೃತಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕಮಲೇಶ ಭಟ್ಟ ಕಮಲ್ ಮತ್ತು ರಾಮನಿವಾಸ್ ಪಂಥಿ ಇವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದ "ಹೈಕು- 1989" ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಭಾವವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅನಂತರ ಹಿಂದಿಯ ಹೈಕುಬರಹಗಾರರಿಗೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದುದಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಕುವಿನ ಆನಂದವನ್ನು ಹರಡಿದುದಕ್ಕೂ ಮನ್ನಣೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದು ಸತ್ಯಭೂಷಣ ವರ್ಮರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ "ಹೈಕು ಪತ್ರ", ಭಗವತ್ಯರಣ್ ಅಗ್ರವಾಲರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ "ಹೈಕು ಭಾರತಿ" ಮತ್ತು ಡಾ|| ಜಗದೀಶ್ ವ್ಯೋಮ್ ಸಂಪಾದಿಸಿದ "ಹೈಕು ದರ್ಪಣ" ಇವುಗಳಿಗೆ. "ಹೈಕು ದರ್ಪಣ" ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಹೈಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಹಿಂದಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಅಂಜಲಿ ದೇವಧರರ ಸತತಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿ ಹೈಕು ಬರಹಗಾರರು ಇತರಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಅನುಕೂಲಿಸಿದೆ. ಸದ್ಯ ಪ್ರಕಟಿತ ಹಿಂದಿ ಹೈಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ಒಂದು ಹೈಕು ಕೋಶವನ್ನು ಹೊರತರುವ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಜಗದೀಶ್ ವ್ಯೋಮ್ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ಅದಾಗಿಯೂ ಹೈಕು ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಂತ್ಯಜಿ ಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತದ ಹೈಜಿನ್ (ಹೈಕು ಬರೆಯುವವರು) ಒಗ್ಗೂಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೃಶಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಹೈಕುವಿನ ನಡುವೆ ಉಭಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸೂಖೇ ರೂಂತ್ ಮೇ	ಒಣ ಕೊರಡಲ್ಲಿ
ವರ್ಷಾ ನೇ ಉಗಾ ದೀ ಹೈ	ಮಳೆ ಬೆಳೆಸಿಕುದು
ಹರೀ ಕೋನಪಲ್	ಹಸಿರು ಪಾಚಿಯ
-ರಾಮ್ ಕ್ರಿಶನ್ "ವಿಕ್ಲೇಶ್"	(ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಸಾಗರ್ ಕೇ ಪಾಸ್	ಕಡಲ ಬಳಿ
ರಹೀ ಫಿರ್ ಭೀ ಪ್ಯಾಸೀ	ಇರುತಲು ದಾಹ
ತಟ್ ಕೀ ರೇತ್	ತಡಿಯ ಮಳಲಿಗೆ
- ಸತ್ಯಾನಂದ ಜವಾ	(ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಭೀಷಣ ಶೀತ್	ಭೀಷಣ ಚಳಿ
ಕಾರ್ ಕೇ ದೇವ್ ಜಲೇ	ಮರದ ದೇವರುಗಳುರಿಯುವರು
ಜೀವನ್ ಹೇತು	ಜೀವದ ನಿಮಿತ್ತ
- ಪ್ರಾ ಆದಿತ್ಯ ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಘ್	(ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಸಬ್ ಏಕತ್ರೀತ್	ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗೂಡಿ
ಬಾಬಾ ಕೀ ಕಹಾನಿಯಾ	ಅಜ್ಜನ ಕತೆಗಳೂ
ಸ್ಮೃತಿ ಮೆ ಕೈದ್	ನೆನಪಿನಲಿ ಸೆರೆ
- ಜೈನನ್ ಪ್ರಸಾದ್ (ಫೀಜೀ)	(ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಪತಂಗೇ ಜಲೇ
ದೀಪಕ್ ಕೀ ಬಾಹೋ ಮೇ
ಧೋಡೀ ಸೀ ರಾಖ್
- ರಾಮನಿವಾನ್ ಪಂಥಿ

ಪತಂಗಗಳುರಿವವು
ದೀಪದ ತೋಳಲಿ
ತುಸು ಬಾದಿ
(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

3- ಮಲಯಾಳ (ಸಂಪಾದಕಿ- ಗೀತಾಂಜಲಿ ರಾಜನ್)

ಅರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯಿಲ್
ಕೇಳಾದ ಶಬ್ದತ್ತಿಲ್
ಎತ್ರ ಮಧುರಮಾಯಿ
ನೀ ಪಾಡುನ್ನು
- ತಚ್ಚೊಂ ಪೊಯಿಲ್ ರಾಜೀವನ್ ("ಪ್ರಣಯಶತಕಂ",
ದ್ವಿಭಾಷಾ ಆವೃತ್ತಿ, 2010)

ಅರಿಯದ ಭಾಷೆಯಲಿ
ಕೇಳದ ಶಬ್ದದಿ
ಎಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ
ನೀ ಹಾಡುತಿಹೆ
(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಮಲಯಾಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಸುವುಳ್ಳದ್ದು, ಚಿಂತನಾಪ್ರಚೋದಕ. ಈ ಮಾತು ಮಲಯಾಳದ ಹೈಕುವಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮಲಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಬರೆಯುವ ಹಲವು ಕವಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ವಿಷಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನೆನವರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದವರೆಗೆ, ಸಮಾಜದಿಂದ ಹಿಡಿದು ರಾಜಕೀಯದ ಟೀಕೆಯವರೆಗೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಲಯಾಳದ ಹೈಕು ಬಹು ಬಹು ಹೈಕುವಿನ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಲವು ಹೈಕುಗಳು ಪದಸಮುಚ್ಚಯ-ಅವಶೇಷಗಳೆಂದು ಇಬ್ಭಾಗದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಧ್ಯಾನಪರವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತೀಕರಣ, ರೂಪಕ, ಉಪಮೆ ಇವಾವೂ ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲ. ಕೇರಳದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗೀಯ ಅಂಶಗಳ ಗಣಿಯಾದ ಸಸ್ಯ-ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು- ಇವೇ ಮಲಯಾಳದ ಹೈಕುವಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. ಹಾಗೆಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇದರ ಪಠನೀಯತೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗದು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇದು ಕೇರಳದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಳನೋಟವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ಹೈಕು ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಪರದೇಶವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವರ ಹೈಕುವಿನಮೇಲೆ ಇದೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದು (ಉದಾ- ಮರಳುಭೂಮಿಯ ಕಿಗೊ). ಮಲಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ನನ್ನ ಆಶಯವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಲು ನಾನು ತಚ್ಚೊಂ ಪೊಯಿಲ್ ರಾಜೀವನ್-ರವರ ಇನ್ನೊಂದು ರತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ (ಪ್ರಣಯಶತಕಂ, ದ್ವಿಭಾಷಾ ಆವೃತ್ತಿ, 2010).

ನಿನ್ನಿಲೆಯ್ಯುಳ್ಳದಾಯಿರುನ್ನು
ಇನ್ನೋಳಂ ಎನಿಕ್ಕು ತೆಟ್ಟಿಯ
ವಳಿಗಳೆಲ್ಲಾಂ
- ಅಭಯ್ ಜಯಪಾಲನ್

ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗಾಗಿವೆ
ನಾನೀವರೆಗೆ ತಪ್ಪಿದ
ದಾರಿಗಳೆಲ್ಲ
(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಚೋರು ಪೊತ್ತಿಜ್ಜ
ಇಲ ತುರನ್ನಪ್ಪೋಳ
ಅಮ್ಮಯುಡೆ ಮಣಂ
- ಅಭಯ್ ಜಯಪಾಲನ್

ಊಟ ಕಟ್ಟಿದ
ಎಲೆ ತೆರೆದಾಗ
ಅಮ್ಮನ ಕಂಪು
(ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಮಣಲ್ ಕಾಟ್ಟು ಆಕಾಶಚುಂಬಿಗಳ್ಳಿಡಯಿಲ್ ಮೇಲ್ವಿಲಾಸಂ ತಿರಯುನ್ನು - ಶಮೀರ್ ಎನ್.ಪಿ	ಮರಳ ಬಿರುಗಾಳಿ ಗಗನಚುಂಬಿಗಳೆಡೆ ವಿಳಾಸವನರಸುತಿಹೆ (ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಕದಿರ್ ಚೂಡಿ ಪಾದಂ ಕಾಟ್ಟಿಲ್ ಮೋಹಿನಿಯಾಟ್ಟಂ - ಪದ್ಮತಂಬಟ್ಟಿ	ಕೊಯ್ಲ ನೆಲ್ಲ ಗದ್ದೆ ಗಾಳಿಯಲಿ ಮೋಹಿನಿಯಾಟ (ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಓರ್ಮಯುಡೆ ವಿರಲ್ವಾಡುಗಳುಮಾಯಿ ವಯಸ್ಸನ್ ಪಿಯಾನೋ - ಸೋಯ ವಿ. ಎನ್	ನೆನಪುಗಳ ಕೈರೇಖೆಗಳು ಹಳೆಯ ಪಿಯಾನೋ (ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಎಳ್ಳುಂ ಪೂವುಂ ಒರು ಉರುಳ ಚೋರುಂ ಅಚ್ಚಂಡೆ ಓರ್ಮಗಳ್ - ಮನೋಜ್ ಅಟ್ಟಿಂಗಾಲ್	ಎಳ್ಳೂ ಹೂವೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನವೂ ಅಪ್ಪನ ನೆನಪುಗಳು (ಅನುವಾದ- ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

4- ಮರಾರಿ (ಸಂಪಾದಕಿ- ಪೂಜಾ ಮಲುಷ್ಡಿ)

ಮರಾರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇದೆ. ಹೈಕು ಕ್ಷಣ, ಹೈಕು ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಯಥಾವದ್ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಹೈಕುವಿನ ಅಂತರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುತ್ತ ಕೆಲವೇ ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೈಕುವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

5-7-5 ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿಯಂತೆ ಮರಾರಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ 5-7-5 ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜಪಾನಿ ಮತ್ತು ಮರಾರಿ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಕರಣರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನವಾದುವು. ಮರಾರಿ ಹೈಕುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹುವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

- ಕಡಿಮೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.
- ಆಡುಭಾಷೆ
- ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ
- ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ. ಮೊದಲೆರಡು ಸಾಲುಗಳು ಅಥವಾ ಕೊನೆಯೆರಡು ಸಾಲುಗಳು ಒಂದು ಘಟಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಒಂದು ಹೊಸತಿರುವು ಮೂಡುವಂತೆ ಇವುಗಳ ಜೋಡಾವಣೆ. ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥೈಕೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಬೇಕು
- ಋತುಪದ ಅಥವಾ ಋತುಸೂಚಕ ಪದದ ಬಳಕೆ
- ಸುತ್ತಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ತೀವ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆ; ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ಒಂದು ತೆರನ ಮುಕ್ತತೆ
- ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಹೈಕು ಕ್ಷಣದ ಗ್ರಹಿಕೆ

ಚರೋಳಿ, ಕಣಿಕಾ, ವಾತ್ರಟೀಕಾ ಎನ್ನುವ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಹೈಕುವಲ್ಲ

ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸೆನ್ಯೂವನ್ನು ಹೈಕುಸದೃಶ್-ರಚನಾ ಎನ್ನುವರು

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬರಹಗಾರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕವಯಿತ್ರಿ ಶಿರೀಶ ಪೈ-ರವರೆ ಹೈಕು ಪ್ರಕಾರದ ಪೂರ್ವಗಾಮಿ. ಅವರು 1975-ರಲ್ಲಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇವರು ಜಪಾನಿ ಹೈಕು, ಅದರ ಉಗಮ, ಟಂಕದಿಂದ ಹೈಕುವಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ, ಮತ್ತದರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿರುವರು. ಐದು ಮರಾಠಿ ಹೈಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವರು. ಜಪಾನಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಮರಾಠಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿರುವರು. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮತ್ತು ಹೈಕು ಬರೆಯುವುದು ಹೇಗೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಹೈಕುವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳು. ಇತರ ಹೈಕು ಕವಿಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಇವರು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಕುವಿನ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಅಂತೂ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೈಕುವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಶಿರೀಶ ಪೈಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ರೇಡಿಯೋ ಖರ್ಚುತೋಯ್

ಸುರೀಲ್ ಗಾನೇಹಿ

ಕಾನಲ ತ್ರಾಸ್ ದೇತೇ

- ಶಿರೀಶ ಪೈ

ರೇಡಿಯೋ ಕರಕರ

ಇಂಪಾದ ಹಾಡು

ಕಿವಿಗೆ ಕರ್ಕಶ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಧೋಡಾ ಪೌಸ್ ಪಹಿಲಾ

ಬಾಕೀಚ ಘರತ್ ರಹೂನ್

ದಿವಸ್ಪರ್ ಐಕಲಾ

- ಶಿರೀಶ ಪೈ

ಮೊದಲು ತುಸು ನೋಡಿ

ಬಾಕಿ ಕೇಳಿದೆ-

ದಿನವಿಡೀ ಳೆ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಅತಿಶಯ್ ಧಕಾಲೇ

ಜಿಫೇ ರಾಸ್ತಾ ಸಂಪ್ಲಾ

ತುರ್ಯೇ ಘರ್ ದಿಸಾಲೇ

- ಪೂಜಾ ಮಲುಷ್ಠೇ

ಅತಿ ಆಯಾಸ

ರಸ್ತೆ ಮುಗಿವಲ್ಲಿ

ನಿನ್ನ ಮನೆ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಶೇಕೋತಿ

ದೂರ್ ತಿಫೇ

ಉಬ್ ಇಫೇ

- ಡಾ|| ಮಹೇಶ್ ಕೇಲುಸ್ಕರ್

ರಾತ್ರಿಯ ಬೆಂಕಿ

ದೂರದಲಿ

ಧಗೆ ಇಲ್ಲಿ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಮಧ್ಯರಾತ್ರ ಹೌನ್ ಗೇಲೀ ತಾರೀ

ಮಾಝೀ ವ್ಯಥ ಆಯೀ

ವಾಚತೇಚ್ ಆಹೇ ಧ್ಯಾನೇಶ್ವರಿ

- ಶ್ರೀ ಬಲ್ ರಾಣೇ

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ

ಆದರೂ ನನ್ನ ಮುದಿತಾಯಿ

ಓದುವಳು ಧ್ಯಾನೇಶ್ವರಿ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

5. ಪಂಜಾಬಿ (ಸಂಪಾದಕಿ- ಅವಿಂಧರ್ ಕೌರ್)

ಪವಿಂಧರ್ ಸೋಧಿ-ರವರ "ಜಪಾನಿ ಹೈಕು ಶಾಯರಿ" ಎಂಬ ಜಪಾನಿ ಹೈಕುವಿನ ಅನುವಾದದ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೈಕು ಪಂಜಾಬಿಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಇವರ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಅಮರ್ಜೀತ್ ಸಾಧಿ ಹೈಕುವನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದುದಲ್ಲದೆ ಪಂಜಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕುವ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿ ಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ಸಹಾಭಿಪ್ರಾಯಿ ಹೈಜಿನ್ ಕೆಲವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ಗುಂಪೊಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದು ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಅವರ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಆಕಾರಕೊಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇದರನಂತರ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಎರಡೂ ತೆರನ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. "ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ವೇದಿಕೆ" ಮತ್ತು ಪಟಿಯಾಲದ ಪಂಜಾಬಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈಕು ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಗೊದಗಿರುವ ಅಗಾಧ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಹು ಉತ್ತೇಜಕ.

ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಂದು ಬಹಳ ಚಂಚಲವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಪಂಜಾಬಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿಕೆ ಮಾಡುವ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವಂತಿದೆ. ಕಟ್ಟು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪಂಜಾಬಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕು, ತನ್ನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸಜ್ಜಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕು ತನ್ನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಪರಿಶೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೈಜಿನ್-ಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಹುಲುಸಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪರಂಪರೆ ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಾಗಿ ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹು ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ವಲಸೆಹೋಗಿರುವ ಕವಿಗಳು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯ ಬಲವಾದ ಭಾವ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಟುಸತ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ, ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲ, ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲವು ಹೆಚ್ಚಾದ ಓದುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯವಿರುವ ಪಂಜಾಬಿ ಹೈಕುವಿನ ವಸ್ತುಗಳು.

ಫರ್ ವಾಪ್ಪಿ—

ಅಂಬಿ ದೇ ಬೂಟೇ ವಿಚ್ ಝೂಟ್ ರಹೀ

ಮಾ ದೀ ಲೋರೀ

— ಸಂದೀಪ್ ಚೌಹಾನ್

ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ—

ಮಾಮರದಿ ತೂಗುತ

ಅಮ್ಮನ ಜೋಗುಳ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಮೀಣ್ಣ್ ಧೋತಾ ಚಾಂದ್—

ಕೀಟ್ ವಾಲ್ ಕಿಲೀ ದೀ

ತುಲ್ಪಿನ್ ಚಾಲ್

— ರಂಜೀತ್ ಸಿಂಘ್ ಸ್ರಾ

ಮಳೆ ತೊಳದ ಚಂದಿರ—

ಹುಳುವ ಬಳಿ ಹಲ್ಲಿಯ

ಹದವಾದ ನಡೆ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಕನಿಆ—

ಖುಲೇ ವೆರಾಂಡೇ 'ಚ್ ಫೈಲೀ

ಬಾಸ್ಮತೀ ದೀ ಖುಶ್ನಾ

— ಅಮರ್ಜೀತ್ ಸಾಧಿ

ಮಳೆಯ ಹನಿ

ವರಾಂಡದಲಿ ಹರಡುತ

ಬಾಸ್ಮತಿಯ ಘಮ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಮೆಹಕ್ ವಿಹುನೇ

ಡಯರೀ ದೇ ವಿಚ್

ಸುಕ್ಯೇ ಫೂಲ್

— ಅಮರ್ಜೀತ್ ಸಾಧಿ

ಘಮವಿರದೆ

ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ

ಒಣಹೂವು

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಯೋನೇ ದೀ ಲುಯಾಇಬ್—

ಕಿರ್ತೀ ಕುಡೀ ದೇ ವೈರಾನ್ ಹೇತ್

ತಪ್ಪಾ ಸೂರಜ್

— ಹರ್ವಿಂದರ್ ಧಾಲೀವಾಲ್

ಬತ್ತ ಬಿತ್ತನೆ—

ಎಳೆಹುಡುಗಿಯ ಕಾಲಡಿ

ಕುದಿಯುವ ಸೂರ್ಯ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

6. ತಮಿಳು (ಸಂಪಾದಕ- ಏ.ತ್ಯಾಗರಾಜನ್)

ಮಹಾನ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ "ಸುದೇಸಮಿತ್ರನಾ"- ನಲ್ಲಿ ತಾವು 16 ಅಷ್ಟಂಬರ 1916ರಂದು ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ಹೈಕುವನ್ನು ತಮಿಳು ಜನತೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಕೆ.ಎಸ್.ವೆಂಕಟ್ರಮಣಿ ತಮ್ಮ "ವೇಪರ್ ಬೋಟ್" (1925) ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದರು:

the corners cut
paper boat
I float again

ದ ಕಾರ್ನರ್ಸ್ ಕಟ್

ವೇಪರ್ ಬೋಟ್

ಐ ಫ್ಲೋಟ್ ಅಗೆಯ್ನ್

ವೆಂಕಟರಮಣಿ ಸ್ವತಃ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ತಮಿಳುನೋರ್ವ ಬರೆದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಹೈಕು ಇದೇ. 1966-ರಲ್ಲಿ ಸುಜಾತ, 1968-ರಲ್ಲಿ ಸಿ.ಮಣಿ ಕೆಲವು ಜಪಾನಿ ಹೈಕುಗಳನ್ನು "ಕನೈಯಾಲಿ" ಮತ್ತು "ನಡೈ" ಎಂಬ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿದರು. 1970-74ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರೆಹ್ಮಾನ್ ಮತ್ತು ಅಮುದಭಾರತಿ ತಮಿಳು ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹೈಕು ಸಂವೇದನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. 1984-93ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು 22 ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬಂದುವು. 1994ರ ಅನಂತರದ ಅವಧಿಯು 14-ಕ್ಕು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮಿಳು ಹೈಕುವಿಗೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಳಿಕ 2002-ರ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸುಮಾರು 6ರಿಂದ 15 ಪುಸ್ತಕಗಳಷ್ಟು ಹೊರಬಂದಿವೆ.

"ಹೈಕುವೆಂದರೇನು?" ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು "ಇಂಡಿಯಾ ಟುಡೇ"-ಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕ ಸುಜಾತ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ:

—ಮೂರು ಸಾಲು

—ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು

—ಒಂದು ಕೌತುಕ

1998-ರಲ್ಲಿ ಅಮುದಭಾರತಿಯವರ ಹೈಕು ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತಮಿಳು ಕವನಸಂಕಲನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿತು.

ಉಡೈಂದು ಪೋನ

ಕನ್ನಾಡಿ

ಎದಿಲ್ ನಾನ್?

- ಮು. ಮುರುಗೇಶ್

ಒಡೆದುಹೋದ

ಕನ್ನಡಿ

ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ನಾನು?

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಪೆಗಲಿಲ್ ಸೂರಿಯನ್ ಇರವಿಲ್ ನಿಲಾ ತಂಗ ಒರೇ ಕಿಣರು - ಪೊನ್ ಕುಮಾರ್	ಹಗಲಿ ಸೂರ್ಯ ಇರುಳಲಿ ಚಂದ್ರ ಇರಲೊಂದೆ ಬಾವಿ (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ನೀರಿಲ್ ನನೈಂದ ಕುರುವಿ ಸಿರಗು ಉಲತ್ತುಂ ಮಣಲೆಂಗುಂ ಮಳೈತ್ತುಳಿ - ಕನ್ನಿಕೋವಿಲ್ ರಾಜಾ	ನೀರಲಿ ನೆನೆದ ಗುಬ್ಬಿ ರೆಕ್ಕೆಯನೊಣಗಿಸುತ ಮರಳಲ್ಲೆ ಮಳೆಹನಿ (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಒಟ್ಟಿಯುಳ್ಳದು ಕೈ ಕಳುವಿಯ ಪಿನ್ನುಂ ಅಮ್ಮಾ ಕೈಮಣಂ - ರಾ.ರವಿ	ಅಂಟಿಹುದು ಕೈತೊಳೆದ ಮೇಲೂ ಅಮ್ಮನ ಕೈ ಕಂಪು (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ಪಡಿತ್ತು ಮುಡಿಕ್ಕವಿಲ್ಲೈ ಪಾಡನೊಲೈ- ವಿಳಕ್ಕು ಕರುತ್ತು ವಿಟ್ಟದು - ಈರೋಡು ತಮಿಳನ್ನನ್	ಓದಿ ಮುಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಪಠ್ಯವನ್ನು- ದೀಪ ಕರುಣಿ ಹೋಯಿತು (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

7. ತೆಲುಗು (ಸಂಪಾದಕ- ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪೆರುಗು)

ಬಷೋ-ವಿನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಹಲವರು ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರು ಯುನ್-ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೈಕುವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. 1990-ರಲ್ಲಿ ಗಾಲಿ ನಾಸರ್ ರೆಡ್ಡಿ "ಕಂಜೀರ" ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹೈಕು ಸಂಕಲನವನ್ನು ಹೊರತಂದರು. 1991-ರಲ್ಲಿ ಡಾ||ಪೆನ್ನ ಶಿವ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು, 1995-ರಲ್ಲಿ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್-ರವರೂ ತದನಂತರ ಸುಮಾರು 100 ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವರು.

2002-ರಲ್ಲಿ ಅನಕಪಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಶಹರಿನಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಟಿ. ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ "ಇಂದಿಯನ್ ಹೈಕು ಕ್ಲಬ್" ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ "ನೆಲವಂಕ", "ಸಂಬೋಧಿ", "ಅರಣಿ ಕುಟೀರಂ" ಎಂದು ಮೂರು ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

ಪೂಲ ಕರ್ತನ್ ಸೀತಾಕೋಕಚಿಲುಕ ವೆಚ್ಚಿ ವಾಲಿಂದಿ - ಗಾಲಿ ನಾಸರ್ ರೆಡ್ಡಿ	ಹೂ ಪರದೆ ಬಂದಿಳಿದಿಹುದು ಚಿಟ್ಟೆಯೊಂದು (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)
ದೀಪಂ ವೆಲಿಗಾಕ ಅಂದರಿಕಿ ತೆಲಿಸಿಂದಿ ನೇನು ಏಕಾಕಿನನಿ - ಡಾ ಪೆನ್ನ ಶಿವ ರಾಮಕೃಷ್ಣ	ದೀಪ ಹೊಳೆಯಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ ನಾನು ಒಂಟಿಯೆಂದು (ಅನುವಾದ- ಡಾ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಪಿಚುಕ ಎಗುರುತೂ ವೊಚ್ಚಿಂಧಿ

ನಾ ಗದಿಲೋಕಿ-

ಆಕಾಶಾನ್ನಿ ವೆಂಟೇಸುಕೊನಿ

- ಮಕಿನೀಡು ಸೂರ್ಯ ಭಾಸ್ಕರ್

ಗುಬ್ಬಿ ಎಗುರುತ ಬಂದಿದೆ

ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ-

ಆಗಸವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೆ ತರುತ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ರಾತ್ರಿ ವಚ್ಚಿನ ವಾನ

ಚೀಕಟಿನಿ ಪೂರ್ತಿಗಾ ಕಡಿಗೇಸಿಂಧಿ

ತೂರುಪು ತೆಲ್ಲಬಡಿಂಧಿ

- ಗಿ. ಗೋಪಾಲಯ್ಯ

ರಾತ್ರಿ ಮಳೆ

ಕತ್ತಲನು ಪೂರ್ತಿ ತೊಳೆದಿದೆ

ಮೂಡಲು ತೊಳೆಗಿದೆ

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

ಭೂಮಿಕೋಸಂ ತನ್ನುಕೊಂಟುನ್ನಾರು

ಆಕಾಶಾನ್ನಿ

ನಾಕು ವದಿಲಿನಂದುಕು ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್

- ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ("ಮ್ಯೂಸ್ ಇಂಡಿಯಾ" ನವಂಬರ್ 2013

ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಜಗಳವಾಡುತಿಹರು

ಆಕಾಶವನು

ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಡಷ್ಟಕ್ಕೆ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್

(ಅನುವಾದ- ಡಾ|| ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಕೃ. ಮೂರ್ತಿ)

8. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕು (ಕಲ ರಮೇಶ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು)

ಇಂಗ್ಲೀಷು ನಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕವಿಗಳು ಹೈಕು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಭಾರತದಾಚೆಯೂ ಅವರು ಪರಿಚಿತ-ಗೌರವಾನ್ವಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯ ಹೈಕುವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೈಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಕು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

relocation—

a tulasi plant

on the gypsy's head

— A.Thiagarajan, The Heron's Nest, March 2013

still water . . .

a zebra runs away

from itself

— Aditya Ashribad, Orissa, India, Cattails 1, January 2014

subjunctive occasions Gita's thickness

— Aditya Behl, Delhi, India, Bones 3, December 2013

hide and seek

someone's warm palms

on my closed eyes

— Ajaya Mahala, Pune, India, Mainichi Daily News, January 03, 2014

stranded bike
 a sparrow looks at its face
 in the mirror
 — Aju Mukhopadhyay

rumors of war
 up into a darkening sky
 —a child's newsprint kite
 — Angelee Deodhar, Chandigarh, India, Third Prize, The Robert Spiess Memorial Haiku Award for 2003

ancient banyan . . .
 an owl shakes the night
 off its feathers
 — Anitha Varma, Kerala, India

drifting stars . . .
 a wish list flutters
 in the breeze
 — Arvinder Kaur, Chandigarh, India, Mainichi Daily News, Sept 2013

sidewalk café
 I smell the city
 in my coffee
 — Bhavani Ramesh, Mumbai, India, Chrysanthemums, April 2008

mountain lake
 each splash from the oar
 shakes the moon
 — Geethanjali Rajan - Chennai, India, World Haiku Review, August 2010

rainy morning . . .
 the wife showering abuses
 on her husband
 — A. Hema Ravi, Chennai, India, Frogpond, 36.3

long days of rain -
 the gurgle of frogs ripens
 the little rice field
 — Janak Sapkota, Fribourg, Switzerland, Winner, Smurfit Samhain International Haiku Prize, Ireland (2006);

overnight rain...
 all the leaves carry
 an impression
 — Jayashree Maniyil, Australia, Creatrix Journal, Dec 2013

monsoon sky
the white cow
chews a milk carton

— Johannes Manjrekar, Vadodara, India, Haijinx Vol. II Issue 1, 2002

dense fog . . .
I dream walk
my sense of I

— Kala Ramesh, Pune, India, Simply Haiku, v7n2, Summer 2009

deafening rain—
to think it has no sound
of its own

— Kashinath Karmakar, Durgapur, India, 3rd place in 18th Kusamakura International Haiku Contest 2013

end of summer
colors fade away
with the butterflies

— Kavya Kavuri, India, A Hundred Gourds 2.4, September 2013

autumn morning —
my shadow now has
a slight hunch

— Kumarendra Mallick, Hyderabad, India, Honourable mention, WHR Sep 2009

my baby's heartbeat
next to mine
the rhythm for our lullaby

— Nandini Nair, Pune, India, First place, Indian Kukai #01, September 2013

on a long way
with me in the dark night
these fireflies

— Neelam Dadhwal, Chandigarh, India, United Haiku & Tanka Society January 2014

brave mirror
doesn't distort truth
looks me in the eye

— Minal Sarosh, Ahmedabad, India, World Haiku Review, August 2011

incessant rain . . .
the smell of coriander
getting drenched

— Paresh Tiwari, Hyderabad, India, Haiku of Merit, World Haiku Review, Summer 2013

cold winter morning
 the pigeons coo
 for more closeness

— Poornima Laxmeshwar, Bangalore, India, World Haiku Review, Jan 2014

winter morning
 two butterflies
 warm the garden

— Pravat Kumar Padhy, Odisha, India, The Heron's Nest, Vol XIII, No. 2, June 2011

autumn sky
 patches of twilight
 in the falling leaf

— Ramesh Anand, Bangalore, India, A Hundred Gourds 1.2 March 2012

sunset...
 someone's tent peg
 on the cliff

— K. Ramesh. Chennai, India, Presence #41

winter rain—
 water droplets cascade
 over the leaves

— Ritaj Kalaska, Pondicherry, India, Cattails 1, January 2014

seat belt
 for the teddy bear toothe
 child's first flight

— R. K. Sameer, Karnataka, India, Kernelonline, summer 2013

plucking
 the last red apple
 now I feel the cold

— Rohini Gupta, Mumbai, India, Mainichi Daily News, 20 Feb 2013

spring solitude . . .
 an alien girl feeds
 the sparrows

— Sandip Chauhan, Virginia, USA, Mainichi Daily News, May 2013

scars
 that have begun to heal . . .
 purple asters

— Sanjuktaa Asopa, Belgaum, India, DailyHaiku Cycle 16, December 2013

child a rupee sho . . .
 the ice cream vendor
 turns the corner

— Seshu Chamarty, Hyderabad, India, Boloji, January, 2014

on wet earth
 a snail draws a fine line
 – a travelogue

— Shernaz Wadia, Pune India, Muse India, May-June 2011

cracked pot —
 water seeps back
 into the earth

— Shobana Kumar, Coimbatore, India

graphite moon...
 a bat's wing spans
 its radius

— Shloka Shankar, Karnataka, India, Daily Haiku, Cycle 18, Fall - Winter 2014

dusting of dew —
 a road-sweeper scrapes
 the night away

— Shrikanth Krishnamurthy, Birmingham, UK, Blithe Spirit, Issue 24.3, August 2014

temple bell:
 thinking of God
 in the midst of yoga

— S. B. Vadivelrajan, Chennai, India, Mainichi Shimbun, January, 2010

crossroads
 I wait for the cool wind
 to go first

— Suhit Kelkar, India, A Hundred Gourds 2.4 September 2013

lonely road
 she walks with me
 wagging her tail

— Surbhi Grover, India, Cattails 1, January 2014

bustling street . . .
 from a graveyard
 the smell of roses

— Swaran Singh Nijhar, India, Cattails 1, January 2014

a caravan arrives
at my threshold
my own footfalls

— Vidur Jyoti, Delhi, India

ink puddle —
the words that
never were

— Vinay Leo R, Bangalore, India, Shiki Kukai, 1st prize, November 2013

twilight
helping mother take
baby steps

— Yesha Shah, Surat, India, Polish International Haiku Contest 2013- Commendation

9. ಸಿಂಬಯಾಸಿಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಫಾರ್ ಲಿಬರಲ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ (ಪದವಿಪೂರ್ವ), ಪುಣೆ

ಸಿಂಬಯಾಸಿಸ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಒಂದು ಘಟಕವಾದ ಪುಣೆಯ "ಸಿಂಬಯಾಸಿಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಫಾರ್ ಲಿಬರಲ್ ಆರ್ಟ್ಸ್" ಹೈಕುವನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಘಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. 23 ಪದವಿಪೂರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 30-ಘಂಟೆ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಹೈಕು ಶಿಕ್ಷಣ ಘಟಕವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಿಯಾಗಿ ಅವರ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೈಕು ಮತ್ತು ರೆಂಕು ಎರಡನ್ನೂ ನಾನು ಒಳಪಡಿಸಿದೆ. ರೆಂಕುವಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಸೇರ್ಪಡೆ-ಬೇರ್ಪಡೆ ಹೊಸಬರಿಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೈಕುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವರ ಕೊನೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಭಾರತದ ಋತುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಋತು ಉಲ್ಲೇಖ ಪದಗಳನ್ನು (ಕಿಗೊ) ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಸೃಜಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ಕಮರಿಸುವ ಗಾಳಿ

"ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಉರು ಬರೋಡ, ಗುಜರಾತ್- ಇಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ಭಾರಿ ದಹಿಸುವಂತಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಶೆಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವೆಂದರೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವಾಗ ಅದರ ಹಬೆ ಚರ್ಮವನ್ನು ತಾಗಿ ಮೈಗೆ ಬರೆಯಿಟ್ಟಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗಾಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾನಿಕರ ಕೂಡ- ಇದರಿಂದ ಹೀಟ್ ಸ್ಟ್ರೋಕ್, ನಿರ್ಜಲೀಕರಣ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ನನ್ನ ಋತು ಉಲ್ಲೇಖ ಪದ "ಕಮರಿಸುವ ಗಾಳಿ"- ಕೃಷ್ಣ ಎಸ್. ಗೋಹಿಲ್

ಬಿಳಿಮಳೆ, ನಗ್ನ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಸೌದೆಕಡಿಯುವಿಕೆ

"ಕಾರ್ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಮಳೆ- ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸುರಿವ ಮಳೆಯನ್ನು 'ಬಿಳಿಮಳೆ/ನಗ್ನ ಮಳೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಯುವುದನ್ನು ಮೈಕಾಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆಕಡಿಯುವುದನ್ನು ಚಳಿಗಾಲದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು."- ದಿಶ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ

"ಪಾನಕ/ ಶರಬತ್ತು

ನನಗೆ ಪಾನಕ ಬೇಸಿಗೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬೇಸಿಗೆಯ ರಜೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇಕೆಂದರೆ, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದ ಕಳೆದು ನಾನು ತೀವ್ರ ಶೆಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದಿನವಿಡೀ ಆಟವಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಪಾನಕವನ್ನೇ."- ವಿನಮ್ರ ಅಗರ್ವಾಲ್

"ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟು- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟು ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಲದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೊಯಲಿನ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮನೆಯ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ

ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಮನೆಗಳ ಹೊರಗೆ ನಿತ್ಯ ಬರೆಯುವ ರಂಗೋಲಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಸದಾದ ಒದ್ದೆಯ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಇಡುವುದು ಮಂಗಳಕರ."- ಲಾವಣ್ಯ ತಾಡೇಪಲ್ಲಿ

ತಾವು ಬರೆದ ಹೈಕುಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಹತ್ತನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಕೆಳಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೈಕುಗಳಂತೆ ಹಲವನ್ನು ಕೊನೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

starry night
a soft feeling in my hand
of numberless sands
— Baek Sung Hui

ತಾರೆಗಳ ರಾತ್ರಿ
ನನ್ನ ಕೈಯಲೊಂದು ಮೃದು ಭಾವ
ಎಣಿಸಲಾಗದ ಮರಳಿನದು
-ಬಾಎಕ್ ಸುಂಗ್ ಹುಯಿ

winter breeze
rushing through the veins
a numbness
— Kemy Danecha

ಚಳಿಗಾಲದ ಗಾಳಿ
ನಾಡಿಗಳಲಿ ಬೀಸುತ್ತ
ಒಂದು ಜೊಂಪು
- ಕೆಮಿ ದೆನೇಚ

spring winds
the cats try again
to tidy their fur
— Kayva Kavuri

ವಸಂತದ ಗಾಳಿ
ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತೆ ಯತ್ನಿಸಿವೆ
ತಮ್ಮ ತ್ವಚೆಯನ್ನೊಪ್ಪ ಮಾಡಲು
- ಕಾವ್ಯ ಕಾವುರಿ

quarry depth -
pools of green
mirrors
— Vinamra Agarwal

ಗಣಿಯ ಆಳ--
ಕನ್ನಡಿಗಳ
ಹಸಿರ ಕೊಳಗಳು
- ವಿನಮ್ರ ಅಗರ್ವಾಲ್

ಈ ಘಟಕದ ಅಂಗವಾಗಿ "ಜಿನ್ನೋ ವಾಕ್-ಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯದು ಶ್ರೀ. ಕಿರಣ್ ಪುರಂದರೆ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು- ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂಚರ ತುಂಬಿದ ತಲೈ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಿಸರ್ಗ ಜಾಡು. ಇವರಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಎರಡನೆಯ "ಜಿನ್ನೋ" ಭಾಂಬುರ್ವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ. 16 ಫೆಬ್ರವರಿಯಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಜಾವ 5:30ಕ್ಕೆ ಭರದಿಂದ ಫೋನಾಯಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಜಿನ್ನೋಗಳಲ್ಲೂ ಅದರಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನಂತರವೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹೈಕುಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

windy morning-
dry leaves fall between
our conversation
— Disha Upadhyay

ಗಾಳಿಯ ಬೆಳಗು--
ಒಣ ಎಲೆಗಳುದುರುತಿವೆ
ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯ
-ದಿಶ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ

misty mountains—
the road through valley
a black Nile
— Gokul Krishna

ಮಂಜಿನ ಪರ್ವತಗಳು—
ಕಣಿವೆಯೊಳಗಿನ ರಸ್ತೆ
ಒಂದು ಕಪ್ಪಿಡಿದ ನೈಲ್
- ಗೋಕುಲ್ ಕೃಷ್ಣ

bright sunlight
a shadow beside
the shadow of a friend
— Aviral Gupta

ಪ್ರಖರವಾದ ಬಿಸಿಲು
ನೆಳಲೊಂದಿದೆ
ನ್ನೇಹಿತನ ನೆಳಲ ಬಳಿ
- ಅವಿರಲ್ ಗುಪ್ತ

white mites . . .
tunnelling their way through
a city of sand
— Aditi Puri

ಬಿಳಿಯ ಹುಳುಗಳು...
ಕೊರೆಯುತ ಸಾಗಿದೆ
ಮಳಲ ನಗರಿಯನು
- ಅದಿತಿ ಪೂರಿ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಿಂಚೆಯ ಮೂಲಕ ಹತ್ತು ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿನದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಅವರ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ "ಅ ಹಂದ್ರೆಡ್ ಗೌಡ್ಸ್" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜೂನ್ 2013-ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೆಲವು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ-

New Year's Day
the center of the chocolate
not what I expected
— -Carolyn Hall, The Heron's Nest VIII:2

ಹೊಸ ವರ್ಷದ ದಿನ
ಚಾಕಲೇಟಿನ ಒಳಗು
ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ
- ಕ್ಯಾರೋಲೈನ್ ಹಾಲ್, ದ ಹೆರಾನ್ಸ್ ನೆಸ್ಟ್ 8:2

"ಹೊಸವರ್ಷದ ದಿನ- ಈ ಪದಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದ ಈ ಕವನ ಕೊಂಡಾಟದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ- ಪ್ರಾಯಶಃ ಹೊಸ ಆರಂಭದ ಕೊಂಡಾಟ. ಇದೇನಿರಬಹುದೆನ್ನುವ ಕಡೆಯೂ, ಇದು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕವೆ ಎನ್ನುವ ಕಡೆಯೂ ಓದುಗನ ಚಿಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಓದುತ್ತ, ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಕವಿ ಚಾಕಲೇಟಿನ ತಿರುಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಇದು ಸಿಹಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಚೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಕವನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಓದಿದಮೇಲೆ ನನಗೆ ಮೊದಲು ತೋಚಿದ್ದು- ಇದು ಹೊಸವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭ; ಕವಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಹತ್ತಿರದವರಿಂದ ಕೆಲವು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿದ್ದು, ಅವರಿಂದ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿದೆ. ಹೊಸಜೋಡಿಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಡಚಣೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಈ ಹೈಕುವಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆರಳಿ, ಓದಿ ಮುಗಿದನಂತರವೂ, ಏನು ನಿರಾಶೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇಯಿತ್ತು. ಕವಿಯು ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ, ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಇದು ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ."- ರಿತಿಕ ಮೂಲ್ಪಂದಾನಿ

the thief left it behind:
the moon
at my window
—Ryokan (as translated in The
Enlightened Heart: An Anthology of
Sacred poetry
(1993) by Stephen Mitchell

ಕಳ್ಳ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ:
ಚಂದಿರನ
ನನ್ನ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ
-ರಿಯೋಕನ್

"ನಾನು ಮೇಲಿನ ಹೈಕುವನ್ನು ಅದರ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆಳವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹತ್ತು ಪದಗಳು ಕವಿಯ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. 'ಕಳ್ಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ' ಎನ್ನುವ ಮೊದಲನೇ ಸಾಲು ಕಳ್ಳ ಬಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದು ಹೋಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನೇನನ್ನೋ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಸಹಜವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಉಹಾಪೋಹಗಳ ಈ ಹೈಕುವಿನ ತಿರುಳು. 'ಚಂದಿರನನ್ನು ನನ್ನ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ' ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳು ರಾತ್ರಿಯೆಂದೂ ಕೋಣೆ ಬರಿದಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇವಲ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಯ ಚಂದ್ರಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೇನು ಇಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕಳವಿನಿಂದ ಮನೆ ಬರಿದಾಗಿದೆ.

ಈ ಹೈಕು ಬಳಸಿರುವ ಪದಗಳ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಂದೂಡುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಹೇಳ ಬಯಸುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೈಕುವಿನಿಂದ ನಾನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೈಕುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸರಳವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ."-
ಕಾವ್ಯ ಕಾವುರಿ

migrating geese —
the things we thought we needed
darken the garage
—Chad Lee Robinson, The Heron's Nest
XIII:1

ವಲಸೆ ವರಣೆಗಳು—
ನಮಗೆ ಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು
ಗ್ಯಾರೇಜನ್ನು ಮಸುಕುಗೊಳಿಸಿವೆ
- ಚ್ಯಾಡ್ ಲೀ ರಾಬಿನ್ಸನ್

"ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾರುವ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಹಾಜವ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ವರಣೆಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಶೇಖರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಹೊರೆಯೆನಿಸುವಂತೆ ಹಲವು ಅನವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಬಿನ್ಸನ್ ಹಗುರತೆಯನ್ನು ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದೇ ವೇಳೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ತೆರೆದಾಗವನ್ನು ಕತ್ತಲುಗಟ್ಟಿದ ಗ್ಯಾರೇಜಿನಿಂದ ಭಿನ್ನೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ."- ಅವಿರಲ್ ಗುಪ್ತ

10. ಮಕ್ಕಳ ಹೈಕು

ಕೊಂಚ ಕಾಲದಿಂದ ಕಲ ರಮೇಶ್-ರವರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ (ಬುಕರೂ, ಜೂನಿಯರ್ ರೈಟರ್ಸ್ ಬಗ್, ಕಥಾ ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೈಕು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಥಾ ಉತ್ಸವ- ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿ.ಬಿ.ಎಸ್.ಇ ಶಾಲೆಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪರಸ್ಪರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ. ಮೀನು ನೀರಿನಲ್ಲಿಜುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೈಕುವಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕಲ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತಾವೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಲಿತಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅವರ ಒಡನಾಟ, ಹಾಗೂ ಜಪಾನಿ ವರಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳ ಹೈಕುಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವರುಗಳ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಹೊಳಪಿನಿಂದಲೂ ಬಹುಸಂತೋಷ ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೈಕುಗಳು, ಕಥಾ- ಸಿ.ಬಿ.ಎಸ್.ಇ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ದೆಹಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ಪುಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಬುಕರೂ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ದೆಹಲಿಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ಕೂಲ್- ಇಂದ ಆಯ್ದವು.

yawning wide . . .
I watch the leaf settle
on a bed of brown
— R. Hariharan, India, grade 9, age
14, Cattails 1, January 2014

ಅಗಲ ಆಕಳಿಸುತ್ತ...
ನೋಡುವೆ ಎಲೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದ
ಕಂದುಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
- ಆರ್. ಹರಿಹರನ್, 9-ನೆ ಗ್ರೇಡು, 14 ವಯಸ್ಸು, "ಕ್ಯಾಟೈಲ್ಸ್
1" ಜನವರಿ 2014

shining sun . . .

the gurgling of water
in the forest

— Shaurya Giri, India, age 10

ಹೊಳೆವ ರವಿ...

ನೀರ ಗುಳುಗುಳು

ಕಾನನದಿ

- ಶೌರ್ಯ ಗಿರಿ, 10 ವಯಸ್ಸು

stars—

the campfire burning
down below

— Ananya Maskara, std 6, age 11

ತಾರೆಗಳು—

ಕ್ಯಾಂಪ್ ಉರಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ

ಕೆಳಗಲ್ಲಿ

- ಅನನ್ಯ ಮಸ್ಕಾರ, 6-ನೆ ತರಗತಿ, 11 ವಯಸ್ಸು

crinkled leaves

in all different colours—

heavy rain

— Daniela Hall, India, std 6, age 10

ಮುದುರಿದೆಲೆಗಳು

ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ—

ಭಾರೀ ಮಳೆ

- ಡ್ಯಾನಿಯೆಲಾ ಹಾಲ್, 6-ನೆ ತರಗತಿ, 10 ವಯಸ್ಸು

trekking—

I follow the waterfall
into the woods

— Rishabh Jain, std 6, age 11

ಟ್ರೆಕ್ಕಿಂಗು—

ಜಲಪಾತವನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವೆ

ಕಾಡೊಳಗೆ

- ರಿಷಭ್ ಜೈನ್, 6-ನೆ ತರಗತಿ, 11 ವಯಸ್ಸು

a moonlit night

the growl of a dog

awakens me

— Udai Vir Singh, India, std 6, age 11

ಚಂದ್ರಕಿರಣದಿ ತುಂಬಿದ ರಾತ್ರಿ

ನಾಯಿಯ ಗುರ್ ಗುರ್

ನನ್ನನೆಚ್ಚರಿಸುವುದು

- ಉದಯ್ ವೀರ್ ಸಿಂಘ್, 6-ನೆ ತರಗತಿ, 11 ವಯಸ್ಸು

buzzing bees—

cherries redden the trees

until they fall

— Shaina Sharma, India, std 7, age 12

ಯೀಂಕರಿಸುವ ಜೇನನೋಣಗಳು—

ಮರಗಳನು ಕೆಂಪಾಗಿಸುತ್ತಿವೆ ಚೆರ್ರಿಗಳು

ಬೀಳುವ ತನಕ

- ಶಾಲಿನಿ ಶರ್ಮ, 7-ನೆ ತರಗತಿ, 12 ವಯಸ್ಸು

the sun

rises to the mountains—

light streams down

— Joel Shah, India, age 12

ಸೂರ್ಯನೇರುವನು

ಪರ್ವತಗಳನ್ನು—

ಬೆಳಕು ಕೆಳಗೆ ಚೆಲ್ಲುವುದು

- ಜೋಯೆಲ್ ಶಾ, 12 ವಯಸ್ಸು

snow-peaked mountains

the tall bare trees

by the river

— Sanya Chandel, India, std. 7, age

12

ಹಿಮದ ಶಿಖರದ ಪರ್ವತಗಳು-

ಎತ್ತರದ ಬರಿದಾದ ಮರಗಳು

ಹೊಳೆಯ ಬಳಿ

- ಸಾನ್ಯ ಚಾಂಡೇಲ್, 7-ನೆ ತರಗತಿ, 12 ವಯಸ್ಸು

moonlit night
a wolf howls
with the wind

— Pruthvi Shrikaanth, UK, age 7,
Cattails May 2014

ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ
ತೋಳನೂಳಿಡುವುದು
ಗಾಳಿಯೊಡನೆ

- ಪೃಥ್ವಿ ಶ್ರೀಕಾಂತ್, ಯು.ಕೆ, 7 ವಯಸ್ಸು, ಕ್ಯಾಟೈಲ್ಸ್ ಮೇ
2014

ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರ ಬಗೆಗೆ ಕೊನೆಯಮಾತು

ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರ ಹೆಸರನ್ನು ಬಂಗಾಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವರ ಹೃದಯ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಬರುವುದು. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ಶ್ರೀ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಆರನ್ಬೇಲ್ ಮುಂತಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಅತಿಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಟಾಗೂರರೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನವರ ಕವನಗಳು? ಏನವುಗಳ ಮೋಡಿ? ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಆಳವಾದ ಅರ್ಥದ ಪರಿಮಳಭರಿತ ಹೂವುಗಳಂತಹ ಕವನಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಟ್ಟಿದರು. ಟಾಗೂರರು ತಮ್ಮ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಹಾಡಿ ಹಾರಿಹೋಗುವ ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಡಿಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತವನ ಪರಿಸರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು "ಸ್ಟ್ರೀ ಬರ್ಡ್ಸ್" (ಅಲೆದ ಹಕ್ಕಿಗಳು) ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಈ ಪುಟ್ಟ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನ ಕವನಗಳು ಬಹುತೇಕ ಒಂದು ಚಿತ್ರ, ಅಥವಾ ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯ ಸಾರಾಂಶ-ಆದರೂ ಇವು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾರಿಹೋಗಲಾರವು. ಟಾಗೂರರ ಮನಸ್ಸು ಮೆಲುಕುಹಾಕುವ ವಿಷಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಸ್ಮಯಕರ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಿರುವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ.

"ಸ್ಟ್ರೀ ಬರ್ಡ್ಸ್" ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ಆಯ್ಕೆಗಳು (ಈ ಎಲ್ಲವು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಮಲ್ ಟಾಗೂರ್ ಜೇಬು ಆವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದವು)-

ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಡಿಹಕ್ಕಿಗಳು ನನ್ನ ಕಿಟಕಿಯಬಳಿ ಬರುವವು, ಹಾಡಿ ಹಾರಿಹೋಗಲು.
ಶರತ್ಕಾಲದ ಹಾಡದ ಹಳದಿಯೆಲೆಗಳು ಅದುರಿ ಉದುರುವವು ಹುಶೈನುತ.

ಆ ದಳಗಳನ್ನು ಕೀಳುವುದರಿಂದ ಹೂವ ಚೆಲುವನ್ನು ನೀನು ಹೆಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ

ಭೂಮಿಯ ಕಂಬನಿಗಳೆ ಅವಳ ನಗೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿದಂತಿರಿಸುವುದು.

ಸೂರ್ಯ ಕಾಣನೆಂದು ನೀನು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದರೆ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.

ನೀನೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ; ನೀನು ನೋಡುವುದು ನೆಳಲನ್ನು.

ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಲು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ

ಗುಬ್ಬಿಗೆ ನವಿಲ ಬಾಲದ ಭಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರ

ಮೊಗ್ಗೊಂದರಳಿ ಅಳುವುದು-

"ಓ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಪಂಚವೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಮಾಸದಿರು"

ಮರಕಡಿಯುವವನ ಕೊಡಲಿ ತನ್ನ ಕಾವಿಗಾಗಿ ಮರದಬಳಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿತು
ಮರವದನು ನೀಡಿತು

"ನನ್ನಿಂದ ನೀನೆಷ್ಟು ದೂರ ಓ ಹಣ್ಣೆ?"

"ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೆನು ಓ ಹೂವೆ!"

ಸಣ್ಣ ಹೂವು ಧೂಳಿನಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿಹುದು

ಅದು ಚಿಟ್ಟೆಯ ದಾರಿಯನ್ನರಸಿತು